

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Kateřiny Čuhelové, Ph.D., a soudců Mgr. Ivy Krejčířové a JUDr. Michala Ryšky ve věci

žalobkyně: **Jarmila NXXXXXX**, narozená dne XXXXX
trvale bytem XXXXX
zastoupená advokátem Mgr. Ing. Antonínem Továrkem
sídlem tř. Kpt. Jaroše 1844/28, 602 00 Brno

proti
žalované: **Nemocnice Boskovice s.r.o.**, IČO 26925974
sídlem Otakara Kubína 179, 680 01 Boskovice
zastoupená advokátem JUDr. Janem Paroulkem
sídlem Čelakovského 6, 678 01 Blansko

o ochranu osobnosti,

o odvolání účastníků proti rozsudku Okresního soudu v Blansku ze dne 7. 2. 2018,
č. j. 9 C 1/2015-252,

takto:

- I. Rozsudek soudu prvního stupně se v I. a II. výroku **potvrzuje**.
- II. Rozsudek soudu prvního stupně se v části III. výroku **mění** tak, že žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni na náhradě nemajetkové újmy další částku 100 000 Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.
- III. Rozsudek soudu prvního stupně se v části III. výroku ohledně částky 399 999 Kč **potvrzuje**.

- IV. Rozsudek soudu prvního stupně se v části III. výroku ohledně částky 1 Kč **ruší** a řízení se v tomto rozsahu **zastavuje**.
- V. Žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů částku 64 824,21 Kč k rukám zástupce žalobkyně do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.
- VI. Žalovaná je povinna zaplatit na náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně České republiky – Okresnímu soudu v Blansku částku 41 124 Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.
- VII. Žalovaná je povinna zaplatit na soudních poplatcích České republiky – Okresnímu soudu v Blansku částku 8 000 Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

1. V záhlaví označeným rozsudkem soud prvního stupně uložil žalované povinnost písemně se omluvit žalobkyni za zásah do osobnostních práv (I. výrok) a povinnost zaplatit jí na náhradě nemajetkové újmy v penězích částku 500 000 Kč (II. výrok). Ohledně zbývajících částky 500 000 Kč žalobu zamítl (III. výrok). Současně žalované uložil povinnost zaplatit na náhradě nákladů řízení žalobkyni k rukám jejího zástupce částku 56 274 Kč (IV. výrok) a státu částku 41 124 Kč (V. výrok).
2. Soud prvního stupně po rozsáhlém dokazování dospěl ke skutkovému závěru, že žalobkyně dne 22. 11. 2010 podstoupila v nemocnici žalované laparoskopickou operaci, v jejímž rámci došlo mimo dalších operačních výkonů (rozrušení srůstů v malé pánvi a výškrab hrdla děložního) také k provedení sterilizace žalobkyně. Toto zjištění soud prvního stupně opřel především o závěr znalce MUDr. Dörra, svědka MUDr. ZXXXXXX a obrazový záznam stavu vejcovodů žalobkyně pořízený ve Svitavské nemocnici a.s. před provedením další sterilizace žalobkyně dne 12. 3. 2014 s tím, že danou možnost připouští i znalec MUDr. Roztočil. Podle znalce MUDr. Dörra obsahuje zdravotnická dokumentace žalobkyně řadu diskrepancí a chyb. K tomu soud prvního stupně uvedl, že žalované jdou k tíži nesoulady a chyby ve vedení zdravotnické dokumentace, neboť povinností žalované bylo vést zdravotní dokumentaci průkazně, pravdivě a čitelně (§ 67b odst. 4 zák. č. 20/1966 Sb. účinného do 31. 3. 2012). Provedení sterilizace hodnotil soud prvního stupně jako *non lege artis* s tím, že o tomto zákroku není v lékařské dokumentaci žádný záznam, není uveden v propouštěcí zprávě, výkon prováděli lékaři bez atestace a bez dohledu staršího lékaře a podle znalce MUDr. Dörra ani při provedení výkonu abraze děložního hrdla nebyla dodržena pravidla *lege artis*. Chybný postup žalované spočíval dle soudu prvního stupně jednak v *non lege artis* provedeném zákroku sterilizace, jednak ve způsobu informování žalobkyně. O možnosti otěhotnět i v případě správně provedené sterilizace chybí ve zdravotnické dokumentaci poučení pacientky, že ani *lege artis* provedený zákrok sterilizace (v rámci tehdy užívané metody) není stoprocentně spolehlivý. Nic nenavádí tomu, že žalobkyně byla adekvátně poučena, neboť ohledně účinnosti sterilizace a spolehlivosti zabránění početí získala žalobkyně zcela nedostatečnou informaci jen z informovaného souhlasu ze dne 21. 11. 2010. Po operaci v nemocnici žalované žila žalobkyně v přesvědčení, že jí byla provedena sterilizace, antikoncepci nebrala, další jí nebyla předepisována.
3. Soud prvního stupně proto dovodil, že provedení sterilizace *non lege artis* a nedostatečné poučení žalobkyně způsobilo zásah do práva žalobkyně na soukromí, osobní a rodinný život a na svobodné rozhodnutí o způsobu dalšího života a podílelo se na vzniklém stresu, psychických útrapách v těhotenství a později i fyzických útrapách spojených s dalším operačním výkonem. Právní hodnocení věci soud prvního stupně provedl v režimu dřívějšího občanského zákoníku, tj. zák. č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obč. zák.“) a věc podřadil režimu ochrany

osobnosti dle § 11 a násl. obč. zák. V tomto režimu pak dospěl k závěru, že jsou splněny podmínky nejen pro přiznání morální satisfakce dle § 13 odst. 1 obč. zák., nýbrž i peněžitého zadostiučinění dle § 13 odst. 2 obč. zák., neboť v příčinné souvislosti s neoprávněným zásahem žalované došlo u žalobkyně vzhledem k intenzitě a trvání nepříznivého následku k újmě ve značné míře. Důvody, pro které se žalobkyně rozhodla zamezit dalšímu početí, jsou rozumné a logické zejména vzhledem k tomu, že měla již jedno mentálně postižené dítě a byly tudíž dány obavy z toho, že u dalšího dítěte by rovněž mohla propuknout duševní porucha. Žena má nepochybně právo určovat a regulovat otázky početí, svobodně se rozhodovat o počtu členů rodiny a plánovat svůj život, přičemž v případě žalobkyně to navíc bylo odůvodněno závažnými argumenty. Dále soud prvního stupně uvedl, že soudní znalec MUDr. Mošťák u žalobkyně diagnostikoval úzkostně vyhýbavou poruchu osobnosti, neboť souběh negativních vlivů v době nechtěného těhotenství (zjištění žalobkyně, že je gravidní, a zhoršený zdravotní stav matky žalobkyně končící jejím úmrtím) žalobkyni způsobil přechodnou poruchu přizpůsobení s úzkostně depresivními příznaky. Výši náhrady pak určil soud prvního stupně s přihlédnutím k závažnosti vzniklé újmy (přechodná porucha přizpůsobení s úzkostně depresivními příznaky, nutnost podstoupení opakovaného operačního zákroku a s tím spojená rizika, psychické útrapy a fyzická bolest) a k okolnostem, za nichž k porušení práva došlo (ilegální provedení operace, absence adekvátního poučení, následný postoj žalované k věci).

4. Proti III. výroku podala žalobkyně odvolání, kterým se domáhala jeho změny tak, že žalobě bude i v tomto rozsahu vyhověno. Soudu prvního stupně vytkla, že při posuzování přiměřenosti výše náhrady nemajetkové újmy nezohlednil žalobkyni tvrzené skutečnosti, týkající se nemožnosti brát se o vlastní štěstí především tím, že bude svobodně rozhodovat o počtu členů své rodiny, a omezil se pouze na skutečnosti týkající se psychického stavu a zdraví žalobkyně. Porucha osobnosti, jíž žalobkyně trpí, je pak trvalého charakteru a jednáním žalované došlo ke značnému zhoršení projevů této poruchy a vyvolání nežádoucího psychického stavu, přičemž se jedná o psychické poruchy kategorie F43.2 (odezdnělá porucha přizpůsobení s úzkostně depresivní symptomatologií u disponované osobnosti) a F60.6 (úzkostně vyhýbavá porucha osobnosti) dle Mezinárodní statistické klasifikace nemocí.
5. Proti I. II., IV. a V. výroku podala odvolání žalovaná a domáhala se změny napadeného rozsudku zamítnutím žaloby. Soudu prvního stupně vytkla nesprávné skutkové zjištění v otázce, jaká operace byla žalobkyni žalovanou dne 22. 11. 2010 provedena. Ani dle znalce MUDr. Dörra není celá věc jednoznačná, když uvádí, že v posuzovaném případě je situace nepřehledná a dokumentace se rozchází v diagnózách, což zavdává prostor ke spekulacím. Znalec na jedné straně uvádí, že je zřejmé, že k poškození – koagulaci vejcovodů muselo dojít během operace v roce 2010 nebo že došlo zcela evidentně k porušení integrity vejcovodů symetricky na obou stranách tak, jak bývalo v posuzované době zvykem při sterilizaci pomocí termokoagulace istmických částí vejcovodů, na druhou stranu ale uvádí, že „*jakým způsobem k tomuto poškození došlo, nelze ze zdravotní dokumentace vyčíst*“. Znalec prof. MUDr. Roztočil sice připouští, že mohlo teoreticky dojít při operaci žalobkyně u žalované k termokoagulaci v oblasti vejcovodů, ale toliko jako čistě hypotetickou možnost. Na otázku, jaký operační zákrok žalobkyně u žalované podstoupila, pak na základě „*dostupné dokumentace*“ odpovídá tak, že se jednalo o laparoskopické rozrušení srůstů a výškrab hrdla děložního. Z výsledků svědků z řad ošetřujících lékařů (MUDr. MXXXXX, MUDr. CXXXXX, MUDr. NXXXXX, MUDr. MXXXXX) jednoznačně vyplývá, že sterilizace nebyla žalobkyni provedena. Obsah zdravotnické dokumentace sice vykazuje nedostatky, což žalovaná nepopírá, ale přesto je z ní zřejmé, že žalobkyni bylo žalovanou provedeno rozrušení srůstů a výškrab děložního hrdla a nikoli sterilizace. Závěr soudu prvního stupně o *non lege artis* zákroku pak nemá oporu v žádném z provedených důkazů, neboť tuto otázku nelze zaměňovat s otázkou správnosti či nesprávnosti vedení zdravotnické dokumentace. I zcela správně provedená sterilizace může selhat, jak se v řízení shodli svědci i znalci. V otázce přiznané výše náhrady za

nemajetkovou újmu je pak rozsudek nepřezkoumatelný, přičemž celé odůvodnění této výše má pouhé dvě věty.

6. Žalobkyně v rámci vyjádření k odvolání žalované především poukázala na skutečnost, že žalovaná se v rámci své obrany drží výhradně neprůkazné zdravotní dokumentace, kterou sama vedla a u které připustila četné chyby, svědeckých výpovědí svých zaměstnanců a znaleckého posudku znalce MUDr. Roztočila, který se dobře zná s primářem žalované MUDr. MXXXXX. Na hodnotu svědeckých výpovědí zaměstnanců žalované však musí být nahlíženo optikou vztahů mezi žalovanou a jejími zaměstnanci a znalec MUDr. Roztočil taktéž nemohl jednoznačně vyloučit, že žalobkyně podstoupila sterilizaci.
7. Žalovaná v rámci vyjádření k odvolání žalobkyně především poukázala na skutečnost, že poruchu osobnosti měla žalobkyně již před nechtěným těhotenstvím a k jejímu tvrzenému prohloubení přispělo více okolností než pouze nechtěné těhotenství.
8. Krajský soud v Brně jako soud odvolací (§ 10 o.s.ř.) po zjištění, že odvolání byla podána k tomu oprávněnými subjekty (§ 201 o.s.ř.), směřují proti rozhodnutí, proti němuž jsou přípustná (§ 201, § 202 a *contr.* o.s.ř.), a byla podána včas (§ 204 odst. 1 o.s.ř.), v souladu s ustanovením § 212 a § 212a odst. 1 o.s.ř. přezkoumal rozhodnutí soudu prvního stupně a řízení mu předcházející i nad rámec odvolacích důvodů, a dospěl k závěru, že zatímco odvolání žalobkyně je částečně důvodné, odvolání žalované je nutno upřít jakoukoli důvodnost.
9. Předmětem odvolacího řízení přitom po částečném zpětvzetí žaloby v průběhu odvolacího řízení již nadále nebyla náhrada újmy žalobkyně na psychickém zdraví v podobě bolestného za přechodnou duševní poruchu, neboť v tomto rozsahu došlo ze strany žalobkyně po seznámení s právním názorem odvolacího soudu (pro stručnost viz obsah protokolu z jednání před odvolacím soudem ze dne 17. 10. 2018) k částečnému zpětvzetí žaloby, s čímž žalovaná vyjádřila souhlas. Odvolací soud proto v tomto rozsahu rozhodnutí soudu prvního stupně zrušil a řízení zastavil (§ 222a odst. 1 o.s.ř.).

Ke skutkovému stavu

10. Ve shodě se soudem prvního stupně má i odvolací soud za prokázané, že **ze strany žalované nemocnice dne 22. 11. 2010 ke sterilizaci žalobkyně skutečně došlo**. Odvolací soud odkazuje pro tyto účely na správná skutková zjištění soudu prvního stupně a akcentuje, že provedení sterilizačního zákroku žalovanou stvrzují jak důkazy vzniklé bezprostředně před podstoupeným zákrokem, tak i důkazy vzniklé po něm. Z hlediska prvního okruhu důkazů lze poukázat na anesteziologický dotazník a anesteziologickou rozvalu žalované ze dne 21. 11. 2010, v nichž je jako diagnosa uvedena právě sterilizace, jakož i na záznam anesteziologa č. 995 ze dne 22. 11. 2010, obsahující v rámci diagnosy i operace shodně údaj o sterilizaci. Stejně tak listina označená jako informovaný souhlas pacientky s operačním výkonem ze dne 21. 11. 2010, jakkoli je neurčitá, obsahuje z hlediska poučení o důsledcích operace na prvním místě informaci o tom, že po odstranění nebo přerušení obou vejcovodů nemůže již žena otěhotnět. Z hlediska okruhu druhého nelze rozhodně přehlížet fakt, že po operaci nebyla již žalobkyni předepisována antikoncepce, jak vyplývá z lékařských zpráv vystavovaných ambulantními lékaři žalované, což rovněž hovoří ve prospěch faktu, že sterilizace žalobkyni provedena byla. Údaje o sterilizaci žalobkyně obsahují shodně i lékařské zprávy vyhotovené návazně žalovanou při preventivních prohlídkách žalobkyně ve dnech 27. 9. 2011 a 15. 6. 2012.
11. Účelová obrana žalované a svědků žalované (zaměstnanců žalované participujících na poskytování předmětné péče žalobkyni), dezinterpretující obsah zmíněných listin s ohledem na nesrovnalosti s jinými částmi zdravotnické dokumentace (operační protokol, propouštěcí zpráva) ve prospěch skutkové verze žalované, je zcela vyvrácena především odborným vyhodnocením obrazového záznamu vejcovodů žalobkyně, pořízeného v souvislosti s opětovnou sterilizací žalobkyně v jiné nemocnici dne 12. 3. 2014, soudním znalcem MUDr. Alfrédem Dörrem. Dle soudního znalce

MUDr. Dörre jsou totiž z pořízených snímků ze dne 12. 3. 2014 patrné **nápadné změny charakteru vejcovodů nejbližše děložním rohům připomínající stav po koagulaci, tedy porušení jejich integrity způsobem, jakým bývalo v posuzované době zvykem právě při sterilizaci.** Jedná se o symetrické oboustranné postižení vejcovodů, které nelze vysvětlit jiným mechanismem než cíleným termickým působením. Výkon v takovém rozsahu a na obou stranách ve stejných místech přitom nelze provést omylem ani nedbalostně. Je proto zřejmé, jak i soud prvního stupně s poukazem na závěry znalce MUDr. Dörre správně uzavřel, že **k poškození vejcovodů muselo cíleně dojít během operace u žalované v roce 2010,** neboť současně z ničeho nevyplývá, že by snad žalobkyně v době mezi zákrokem žalované a provedením opětovné sterilizace v jiné nemocnici v roce 2014 podstoupila ještě další opětovnou sterilizaci či jinou gynekologickou operaci.

12. Závěry jiného soudního znalce Prof. MUDr. Aleše Roztočila, CSc., obsažené ve znaleckém posudku vypracovaném k zadání žalované v režimu § 127a o.s.ř. a ve výsledku znalce, správnost těchto závěrů soudem ustanoveného znalce MUDr. Dörre kategoricky nevylučují. Je totiž zjevné, že tento žalovanou přibráný znalec (který se nadto s primářem žalované zná již od školky, jak sám uvedl) vychází ve svém závěru, že nebyla provedena sterilizace, v zásadě toliko z nesrovnalostí ve zdravotnické dokumentaci, především z operačního protokolu („*Sterilizace klientky nebyla dle operačního protokolu provedena.*“). O stejný zdroj opírá závěr o provedení výskrabu děložního hrdla, ačkoli současně připouští, že výskrab děložního hrdla nebyl vůbec indikován. Jak přitom znalec MUDr. Dörre správně postřehl, jedná se vlastně o dva operační protokoly, které žalovaná vypracovala. První operační protokol (vytvořený a vytištěný žalovanou dne 22. 11. 2010 v 9:17 hodin) v rámci pasáže týkající se popisu operace hovoří pouze o koagulaci, druhý operační protokol, vytvořený a vytištěný krátce později (22. 11. 2010 v 9:21 hodin) v rámci pasáže týkající se popisu operace nadto hovoří o následném provedení abraxe hrdla děložního. Jak znalec MUDr. Dörre uvedl, k tomuto výkonu přitom nebyla vůbec dána indikace, ani jeden z operatérů neměl specializovanou způsobilost k provedení výkonu, výkon je nesmyslně napsaný a není adekvátní, neboť nepravidelnosti v povrchu děložního čípku se neřeší výskrabem děložního hrdla. Skutečnost, že provedení výskrabu děložního hrdla nebylo indikováno, stvrzuje i znalec Prof. MUDr. Roztočil sám. Jeho návazný závěr, že indikace k provedení takového výkonu byla návazně v gesci operatéra, zde není určující a je ostatně právně zcela neakceptovatelný, neboť žádný lékař nemůže být oprávněn zasáhnout bez právního důvodu do integrity pacienta a tedy ani rozšířit zákrok dle vlastní úvahy s výhradou stavu, kdy pacientovi hrozí smrt nebo vážná porucha zdraví, tedy stavu vyžadujícího neodkladné řešení (blíže viz i Šustek, P., Holčápek, T. Informovaný souhlas. Praha: ASPI, 2007, s. 83-86).
13. Nutno uvést, že právní povinností žalované uloženou jí zákonem bylo vést zdravotnickou dokumentaci průkazně, pravdivě a čitelně tak, jak tato povinnost vyplývala z § 67b odst. 4 zák. č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů. Žalovaná přitom sama uznává, že nevedla zdravotnickou dokumentaci řádně, ovšem odvolací soud nadto plně souhlasí s přílehlavou argumentací žalobkyně, že **žalovaná vedla zdravotnickou dokumentaci úmyslně účelově** a v operačním protokole, vyhotoveném dokonce ve dvou různých verzích krátce po sobě, uvedla jiný typ zákroku zjevně proto, že provedení sterilizace žalobkyni nebylo dle tehdejší veřejnoprávní regulace možné (k tomu viz odst. 25 rozsudku). Nedostatky ve vedení lékařské dokumentace ovšem nemohou jít k tíži pacienta (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1062/2002). Závěr, že **žalovaná se účelově snažila zamaskovat skutečný stav věci,** je podepřen i tím, že ve vztahu ke zdravotní pojišťovně dokonce vykazala výkon, který z logiky věci nemohl být u žalobkyně jako ženy, která později otěhotněla, vůbec proveden, v podobě supracervikální hysterektomie (odstranění dělohy nad děložním čípkem). Je notorií ve smyslu § 121 o.s.ř., že odstranění dělohy způsobuje, že pacientka nemůže mít děti, což ostatně v rámci výsledků před soudem prvního stupně stvrdili i oba soudní znalci

MUDr. Dörr a Prof. MUDr. Roztočil, kteří také potvrdili zjevný fakt, že daný výkon nemohl být žalovanou učiněn.

14. Ostatně znalec přibraný žalovanou Prof. Roztočil sám hypoteticky připouští, že operatér provedl dne 22. 11. 2010 neadekvátně sterilizaci bez indikace, a současně na základě obrazové dokumentace MUDr. ZXXXXX připouští i to, že došlo k elektrokoagulaci stěny vejcovodu v oblasti rohů děložních. Pokud přitom znalec používá nepatřičného obratu „*s jistou dávkou fantazie*“, pak ve znaleckém posudku ani při výslechu před soudem prvního stupně nikdy nevysvětlil, v čem konkrétně by nejistota ohledně v těle žalobkyně nalezených stop zákroku z hlediska jejich odborného vyhodnocení mohla spočívat, neboť nevzněl žádné konkretizované věcné protiargumenty k výsledkům odborného hodnocení snímků znalcem MUDr. Dörrem. Je tedy zjevné, že nejistota znalce Prof. Roztočila je zapříčiněna pochybným vedením zdravotnické dokumentace žalovanou a mylnou a nekritickou důvěrou znalce ve správnost pouze jedné její selektivní části. Takto pochybně vedenou a s jinými částmi zdravotnické dokumentace rozpornou selektivní část zdravotnické dokumentace však v rámci hodnocení důkazů soudem jako věrohodný zdroj informací brát v kontextu celé věci rozumně nelze. Zcela jistě pak již nemůže převážet nad **v těle žalobkyně objektivně zanechanými stopami** žalovanou žalobkyni provedené sterilizace, zdokumentovanými při návazné sterilizaci žalobkyně v jiné nemocnici v roce 2014, tak jak byly na základě odborného posouzení znalcem MUDr. Dörrem vyhodnoceny. Pokud pak Prof. Roztočil spekuloval ohledně toho, že sterilizace mohla být žalobkyni provedena i v jiném zdravotnickém zařízení během jiné hospitalizace, nemá taková spekulace žádnou oporu v provedeném dokazování. Odmítla ji ostatně sama žalovaná, která k ní výslovně uvedla, že netvrdí, že by k takové operaci či zásahu v mezidobí mezi zákrokem u žalované v roce 2010 a zákrokem v roce 2014 mohlo dojít.
15. Lze tedy uzavřít, že závěry soudem ustanoveného znalce MUDr. Dörra nejsou ve vztahu k odbornému hodnocení snímků z těla žalobkyně a stop po předchozím sterilizačním zákroku vyvráceny ani konkurenčním soudním znalcem Prof. Roztočilem, opatřeným žalovanou v režimu § 127a o.s.ř. Soudem ustanovený znalec MUDr. Dörr své závěry v tomto rozsahu přesvědčivě obhájil i v rámci výslechu před soudem prvního stupně. V něm na základě šesti snímků pořízených MUDr. XXXXX vysvětlil, že na snímku č. 1 (celkový pohled na děložní dno, přední děložní stěnu a odstupy vejcovodů a vazů) je oboustranně patrné bělavé zbarvení v oblasti děložních rohů a výrazné zúžení istmických částí vejcovodů více vpravo, průběh vejcovodů není zcela přerušen, barva vejcovodů v těchto místech je bílošedá. Na dalších snímcích jsou detaily z levé a pravé strany průběhu vejcovodů se zřetelnými stopami poškození istmických částí vejcovodů. Jde o nález silně připomínající stav po koagulaci vejcovodů. Znalec Prof. Roztočil v tomto ohledu v rámci znaleckého posudku ani výslechu před soudem prvního stupně nenabídl žádné konkrétní věcné protiargumenty ve prospěch odlišného hodnocení snímků.
16. Pro znalecky vytýkané nedostatky ve vedení zdravotnické dokumentace žalovanou není v řízení z logiky věci možno zajistit, aby soudní znalec odborně vyhodnotil, zda **sterilizace byla provedena non lege artis**. Není-li totiž účelově přesný operační postup žalované při provedení sterilizace žalobkyně dne 22. 11. 2010 ve zdravotnické dokumentaci zachycen, chybí zde podklad k odbornému hodnocení takového postupu soudním znalcem. Odvolací soud přitom pro tyto účely již zde předesílá, že pouze ze skutečnosti, že po absolvovaném sterilizačním zákroku dojde k otěhotnění ženy, nelze bez dalšího činit závěr o vadném provedení sterilizace, neboť jsou známy případy spontánního zprůchodnění vejcovodů i tehdy, byl-li zákrok proveden řádně (k tomu kromě svědků a znalců srov. např. i Šustek, P., Holčápek, T. a kol. Zdravotnické právo. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 420). Žalovanou provedenou sterilizaci žalobkyně je však nutno v zájmu práva na spravedlivý proces v konkrétním případě i přes nemožnost řádného odborného hodnocení soudním znalcem vyhodnotit ze strany odvolacího soudu v kontextu celé věci jako zákrok *non lege artis*.

17. V medicínskoprávních sporech ve vztahu k porušování povinností při vedení zdravotnické dokumentace totiž platí již uvedená zásada, že nedostatky ve vedení lékařské dokumentace nemohou jít k tíži pacienta (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1062/2002). Se zřetelem k tomu, že nikdo nesmí těžit ze svého protiprávního činu, proto nutno v souladu s judikaturou Ústavního soudu v takových případech dovodit **obrácení důkazního břemene a tedy presumpci existence *non lege artis* postupu žalované i kauzality (příčinné souvislosti)** mezi takovým *non lege artis* postupem žalované a nechtěným těhotenstvím žalobkyně, kterého se podstoupeným zákrokem snažila vyvarovat (k této procesní konstrukci viz nálezy Ústavního soudu ze dne 9. 5. 2018, sp. zn. IV. ÚS 14/17). Daná procesní konstrukce má oporu nejen v judikatuře Ústavního soudu, ale je podepřena i řadou doktrinárních zdrojů z oblasti dokazování a medicínského práva (blíže viz Macur, J.: Důkazní břemeno v civilním soudním řízení. Masarykova univerzita v Brně, 1995, s. 20-22; Holčápek, T.: Dokazování v medicínskoprávních sporech. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, s. 102-108; Valuš, A.: Civilní spory mezi lékařem a pacientem při poskytování zdravotní péče. Praha: Leges, 2014, s. 162 násl.). Je v souladu také s moderními evropskými trendy v těchto otázkách (čl. IV.C.-8:109 Návrhu společného referenčního rámce, DCFR; § 630h odst. 3 BGB, stvrzující v zákonné rovině dřívější judikatorní závěry německých soudů). Rovněž dle rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ze dne 28.4.2009, ve věci *K.H. a ostatní proti Slovensku*, stížnost č. 32881/04, zamezení přístupu pacienta k (řádně vedené) zdravotnické dokumentaci vytváří nerovnost zbraní, kterou je soud povinen vyrovnat, a nedojde-li k tomu, je porušeno pacientovo právo na spravedlivý proces. Ostatně i v judikatuře Nejvyššího soudu bylo již přenesení důkazního břemene na nemocnici v obdobných situacích akceptováno (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2016, sp. zn. 30 Cdo 1144/2014), přičemž ústavní stížnost nemocnice byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 8. 11. 2016, sp. zn. II. ÚS 3312/16.
18. Žalovaná byla v rámci předvídatelnosti s institutem přechodu důkazního břemene ohledně presumpce *non lege artis* postupu žalované při provedení sterilizace žalobkyně i presumpce kauzality s nechtěným otěhotněním žalobkyně odvolacím soudem řádně seznámena hned úvodem odvolacího jednání, a to s poukazem na zmíněný nálezy Ústavního soudu ze dne 9. 5. 2018, sp. zn. IV. ÚS 14/17. Odvolacím soudem bylo přitom akcentováno, že předmětný nálezy Ústavního soudu se dokonce skutkově týkal právě žalované nemocnice a ztráty KTG záznamu v ní, z čehož vyplývá nejen to, že daná procesní konstrukce musí být žalované známa, ale i to, že u žalované dochází k porušování povinnosti vést řádně zdravotnickou dokumentaci pacienta opakovaně. Zástupce žalované uvedl, že to respektuje. Pokud později argumentoval, že následkem skutečnosti, že zdravotnická dokumentace byla žalovanou vedena v rozporu s právními předpisy, může být pouze obrácení důkazního břemene ohledně presumpce a nikoli fikce *non lege artis* postupu žalované, je takový názor obecně správný, neboť presumpci *non lege artis* postupu je možno chápat také jako skutkovou domněnku svého druhu (viz i Holčápek, T.: Dokazování v medicínskoprávních sporech. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, s. 107) a nikoli fikcí. Zatímco domněnky jsou výrazem obecné lidské zkušenosti a mají tudíž základ v pravidelném chodu věci, fikce jsou konstrukcí, která nemá v realitě oporu. Obecně správné rozlišení mezi domněnkou a fikcí je ovšem v posuzovaném případě naprosto v souladu s výsledným rozhodnutím věci, neboť právě z pravděpodobnostního hlediska se nabízí závěr, že výkon byl žalovanou proveden *non lege artis*, nesouměřitelně více než závěr, že se toliko materializovalo riziko otěhotnění i přes *lege artis* provedený zákrok. Dle soudního znalce MUDr. Dörra je spolehlivost této antikoncepční metody vysoká a ke spontánní rekanalizaci (znovuzprůchodnění) vejcovodů a následnému těhotenství může přes provedenou sterilizaci dojít jen v malém procentu případů (cca 1,5%). Jen pro ilustraci pak odvolací soud podotýká, že v jiné českými soudy řešené kauze bylo toto riziko znalcem označeno za ještě nižší (v kauze řešené Krajským soudem v Praze pod sp. zn. 36 C 50/2007 znalec hovořil o spontánní rekanalizaci jako o vzácné komplikaci s četností 1:5000). Pravděpodobnost, že výkon nebyl proveden odborně správně, je navíc v konkrétním případě značně zvyšována i tím, že operace byla prováděna lékaři bez atestace a bez dohledu staršího lékaře. Nadto skutečnost, že by právě u žalobkyně ke spontánní

rekanalizaci vejcovodů v mezidobí skutečně došlo, nebyla žádným ze znalců na základě obrazových snímků nikdy konstatována.

19. Odvolací soud zde reflektuje, že pokud by za vzniklé situace ke kompenzaci žalovanou vyvolaného informačního deficitu k tíži žalované v zájmu práva na spravedlivý proces nepřistoupil, vyslal by svým rozhodnutím maximálně nežádoucí informační signál v tom směru, že poskytovatelé zdravotních služeb by se mohli občanskoprávní odpovědnosti snadno vyhnout prostým porušováním povinností uložených zákonem ve vztahu k řádnému vedení zdravotnické dokumentace pacientů. Takto absurdní informační signál by byl z pohledu § 1 o.s.ř. neakceptovatelný, neboť by nebyla zajištěna spravedlivá ochrana práv a oprávněných zájmů účastníků, jakož i výchova k zachovávaní zákonů, k čestnému plnění povinností a k úctě k právům jiných osob.

K právnímu hodnocení

20. Soudu prvního stupně je třeba přitakat v závěru, že právní rámec věci je s ohledem na datum posuzovaného zákroku žalované (22. 11. 2010) představován režimem tehdy účinného zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obč. zák.“), jenž je tudíž nutno na posuzovanou věc použít. Platí totiž, že vznik, jakož i práva a povinnosti vzniklé z právních poměrů týkajících se osobních práv přede dnem nabytí účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. z.“) se posuzují podle dosavadních právních předpisů (§ 3028 odst. 2 o. z.). Vzhledem k tomu, že předmětem řízení je právo na náhradu nemajetkové újmy a nikoli škody (tedy újmy majetkové), nepoužije se speciální přechodné ustanovení § 3079 odst. 1 o. z., byť je evidentní, že i jeho aplikace by vedla ke stejnému závěru o posouzení případu dle dosavadních právních předpisů.
21. Právo na ochranu osobnosti dle § 11 a násl. obč. zák. je jednotným právem, jehož základním úkolem je zabezpečení respektování osobnosti člověka a jeho všestranného svobodného rozvoje (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 7. 2000, sp. zn. 30 Cdo 2304/99). Ochranu osobní autonomie lze odůvodnit právem na svobodný rozvoj osobnosti, projevující se i v aktivitách směřovaných navenek, směrem k sociálnímu okolí, což reflektuje sociální rozměr osob při realizaci jejich soukromého života. Funkcí práva na respekt k soukromému životu je zajistit prostor pro rozvoj a realizaci individuální autonomní osobnosti, tj. zajistit prostor její svobody. Toto právo zahrnuje garanci sebeurčení ve smyslu zásadního rozhodování o sobě samém, včetně rozhodování o uspořádání vlastního života (srov. Wagnerová, E. a kol.: Listina základních práv a svobod. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s. 2012, s. 280-282). Proto také Ústavní soud v nálezu ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/09, dovedl, že právo na respekt k soukromému životu zahrnuje garanci sebeurčení ve smyslu **zásadního rozhodování o sobě samém, včetně rozhodování o uspořádání vlastního života**, což lze označit jako aktivní seberealizační komponent osobního sebeurčení. Za pasivní oblast soukromého života můžeme označit tu osobnostní sféru, která je imanentní samotnému lidství, jako je především lidská důstojnost, osobní čest, dobré jméno a také vnitřní potřeba sociálního kontaktu a sociálního začlenění. Soukromý život tak obsáhne nejen *internum*, nýbrž i *externum*, které se vztahuje k obchodním, pracovním nebo i sociálním aktivitám. Součástí soukromého života je též rodinný život zahrnující vztahy mezi blízkými příbuznými a respektování soukromého, tedy i rodinného života musí zahrnovat do určité míry právo na vytváření a rozvíjení vztahů s dalšími lidskými bytostmi, aby tak bylo možno mimo jiné také rozvíjet a naplňovat vlastní osobnost (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 5. 2012, sp. zn. IV. ÚS 315/01).
22. Kromě samotného utváření rodinných vztahů vůči ostatním členům rodiny tato složka soukromí **zahrnuje i možnost rozhodnutí člověka o tom, zda být či nebýt rodičem**, ať již přirozeným biologickým rodičovstvím nebo asistovaným početím (srov. rozsudek ESLP ze dne 10. 4. 2007, 6339/05, *Evans v. Spojené království*, rozsudek ESLP ze dne 3. 11. 2011, 57813/00, *S. H.*

a další v. Rakousko), včetně rozhodnutí o uložení genetického materiálu pro účely zachování reprodukčních schopností dárce (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2006, sp. zn. 30 Cdo 2914/2005), výběr jména a příjmení dětí (srov. např. rozsudek ESLP ze dne 24. 10. 1996, 22500/93, *Guillot v. Francie*), rozhodnutí o osobní autonomii člověka, co činit se svým vlastním tělem, včetně ukončení těhotenství (srov. rozsudek ESLP ze dne 16. 12. 2010, 25579/05, *A, B a C v. Irsko*), rozhodnutí o své vlastní smrti (srov. rozsudek ESLP ze dne 29. 4. 2002, 2346/02, *Pretty v. Spojené království*) apod. – vše viz Lavický, P. a kol: Občanský zákoník I. Obecná část. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2014. Do tohoto rámce patří a je **ústavně chráněno i rozhodování ženy** o vlastní duševní a tělesné integritě a o jejích vrstvách, mimo jiné i to, **zda počne dítě** a jaký bude mít její těhotenství průběh (viz i nálezy Ústavního soudu SR ze dne 4. 12. 2007, sp. zn. PL. ÚS 12/01).

23. Ostatně česká soudní praxe ve věcech ochrany osobnosti (srov. rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 29. 2. 2008, sp. zn. 24 C 66/2001, ve spojení s potvrzujícím rozsudkem Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. 7. 2009, sp. zn. 1 Co 192/2008) již dovodila neoprávněnost zásahu do osobnostních práv v rámci tzv. *wrongful birth* žaloby při znemožnění realizace práva žalobkyně svobodně rozhodnout o svém budoucím životě v důsledku fatálního ovlivnění budoucího osobního života orientovaného v důsledku neoprávněného zásahu jiným způsobem, než který si žalobkyně v rámci práva volby zvolila, a to, *inter alia*, s poukazem na obdobný přístup Sněmovny lordů, v jehož rámci došlo k odškodnění ženy za zbavení příležitosti žít svůj život způsobem, jaký si přála a jaký plánovala (viz i Rees v. Darlington Memorial Hospital NHS Trust, Velká Británie, House of Lords, 2003, „*the opportunity to live her life in the way that she wished and planned*“).
24. S poukazem na vše výše uvedené proto nutno dovodit, že v příčinné souvislosti s porušením povinnosti poskytovat zdravotní péči v souladu s dostupnými poznatky lékařské vědy, uložené v té době § 11 odst. 1 zák. č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu (ve znění pozdějších předpisů), došlo k neoprávněnému zásahu žalované do osobnostních práv žalobkyně, chráněných v době neoprávněného zásahu § 11 a násl. obč. zák., *in concreto* do dílčích osobnostních práv žalobkyně na soukromí a na rodinný život. V tomto rámci je totiž imanentně chráněno také rozhodování ženy o uspořádání svého budoucího rodinného života, včetně rozhodování o otázce regulace dalšího počtí. Lze plně souhlasit se soudem prvního stupně, že důvody, pro které se žalobkyně rozhodla zamezit dalšímu počtí, jsou rozumné a logické vzhledem k tomu, že měla již jedno mentálně postižené dítě a byly tudíž dány obavy z toho, že u dalšího dítěte by rovněž mohla propuknout duševní porucha. Realizace práva žalobkyně svobodně rozhodnout o vlastním budoucím životě byla neoprávněným zásahem žalované znemožněna a v důsledku toho byl zásadním způsobem ovlivněn celý budoucí život žalobkyně, který byl v rozporu s účelem provedeného zákroku směřován jiným směrem, než který si žalobkyně přála a plánovala.
25. Odvolací soud nepřehlédl, že při provedení sterilizace žalobkyně dne 22. 11. 2010 nebyl žalovanou dodržen postup vyžadovaný směrnicí Ministerstva zdravotnictví ČSR č. LP-252.3.-19.11.1971, o provádění sterilizací, vydanou k provedení § 27 zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu. Tuto úpravu nebylo možno považovat z dnešního hlediska za vyhovující, neboť mj. neumožňovala využití sterilizace jako nástroje určeného k plánování rodiny (shodně Šustek, P., Holčápek, T. a kol. Zdravotnické právo. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 420). Předmětná směrnice v dané době umožňovala provedení zákroku toliko z důvodů uvedených v § 2 směrnice, přičemž o indikaci rozhodovala sterilizační komise nebo vedoucí lékař oddělení v závislosti na tom, zda došlo k zákroku na zdravých nebo nemocných orgánech (§ 5 směrnice). Předmětná veřejnoprávní regulace nebyla v konkrétním případě respektována ani z hlediska § 2 ani z hlediska § 5 směrnice, což na jednu stranu podporuje závěr o protiprávnosti zákroku provedeného žalovanou, na druhou stranu nezbavuje žalobkyni nároku na odškodnění za následky protiprávně provedeného zákroku. Není totiž myslitelné, aby porušení veřejnoprávní regulace při provádění určitého medicínského zákroku vedlo v režimu soukromého práva k tolerování *non lege artis* zákroku,

resp. v příčinné souvislosti s ním vzniklé újmy, za kterou by nikdo nenesl soukromoprávní odpovědnost. Platí zde zásada, stvrzená později i § 1 odst. 1 o. z., dle které uplatňování soukromého práva je na uplatňování veřejného práva nezávislé. Nelze zde bezdůvodně rozšiřovat důsledky porušení veřejnoprávního ustanovení žalovanou i do soukromoprávní oblasti a zbavovat tak žalobkyni právní ochrany (k obdobné argumentaci srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2009, sp. zn. 23 Cdo 4427/2008), a to tím spíše, že postup při provádění sterilizací byl v rozhodné době veřejnoprávně regulován prostou ministerskou směrnicí.

26. Žalovaná nadto při *non lege artis* provedeném sterilizačním zákroku (*stricto sensu*) porušila řadu dalších právních povinností, pro které lze její počínání hodnotit také jako postup *non lege artis largo sensu*. Pojem *lege artis* (v doslovném překladu „postup v souladu se zákonem“) není v českém právním řádu výslovně a jednoznačně definován, jeho podstatným znakem je však soulad s poznatky medicíny a biomedicínských věd a není vyčerpán jen samotným odborným postupem (*lege artis stricto sensu*). Za postup *non lege artis* v širším smyslu (*largo sensu*) lze dle převládající medicínskoprávní doktríny důvodně považovat i řádné poučení pacienta a získání jeho řádného informovaného souhlasu se zákrokem (či existenci jiného právního důvodu zákroku v podobě zákonné licence), jakož i řádné vedení zdravotnické dokumentace (z mnoha srov. např. Stolinová, J., Mach, J.: Právní odpovědnost v medicíně. Praha: Galén, 1988, s. 167-168; Knap, K., Švestka, J. a kol.: Ochrana osobnosti podle občanského práva. 4. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2004, s. 225; Humeník, I.: Ochrana osobnosti a medicínské právo. 1. vydání. Bratislava: EUROKÓDEX, s. r. o., 2011, s. 123-124; Holčapek, T. Dokazování v medicínskoprávních sporech, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, s. 95; Ryška, M. in IV. Kongres medicínského práva, Kniha abstrakt, 2011, s. 59-60). Bylo již podrobně zdůvodněno, že žalovaná zdravotnickou dokumentací nevedla řádně, nýbrž zcela účelově s úmyslem maskovat skutečný stav věci. Nutno doplnit i to, že je správný skutkový závěr soudu prvního stupně, že žalovaná žalobkyni neposkytla před zákrokem dostatečné poučení o tom, že ani *lege artis* provedený zákrok není stoprocentně spolehlivý, neboť je zde riziko spontánní rekanalizace, v důsledku kterého lze i přes řádně provedený zákrok otěhotnět. Platí přitom, že rozsah poučovací povinnosti lékaře se z hlediska aspektu rizik a komplikací zákroku (srov. čl. 5 Úmluvy o lidských právech a biomedicíně, § 23 odst. 1 tehdy účinného zák. č. 20/1966 Sb.) řídí kombinací kritérií pravděpodobnosti a závažnosti rizik. Čím závažnější bude nepříznivý následek v případě, že se riziko naplní, tím menší pravděpodobnost bude stačit ke vzniku povinnosti pacienta o něm poučit (viz i Šustek, P., Holčapek, T. Informovaný souhlas. Praha: ASPI, 2007, s. 77). Pochybení poskytovatele zdravotních služeb tudíž může spočívat nejen v nesprávně provedené sterilizaci, ale rovněž i v neúplné informaci o výsledcích nebo spolehlivosti sterilizace (Šustek, P., Holčapek, T. a kol. Zdravotnické právo. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 431). Přeneseno na posuzovaný případ, riziko otěhotnění přes provedenou sterilizaci v podobě spontánní rekanalizace je i přes nízkou míru rizika závažnou informací, o které měla být žalobkyně před zákrokem poučena, což se ovšem nestalo.
27. Žalobkyni za této situace svědčí občanskoprávní prostředky ochrany osobnosti dle § 13 obč. zák., přičemž s ohledem na osudové následky neoprávněného zásahu, který zásadním způsobem ovlivnil soukromí žalobkyně a její osobní život, lze mít důvodně za to, že náprava těchto následků způsobem dle § 13 odst. 1 obč. zák., tj. přiměřeným zadostiucněním v nepeněžitě podobě, by byla sama o sobě nedostačující. Jsou tudíž splněny podmínky rovněž pro přiznání nároku na náhradu nemajetkové újmy v penězích žalobkyni dle § 13 odst. 2 obč. zák., neboť výčet zákonných podmínek stanovených takto § 13 odst. 2 obč. zák. je pouze příkladný ("zejména" značná míra snížení důstojnosti nebo vážnosti ve společnosti) a nebrání dle ustálené soudní praxe přiznání nároku na náhradu nemajetkové újmy v penězích v jiných situacích, kdy by se nejevilo postačujícím zadostiucnění podle odst. 1, což je v dané věci bez pochybností splněno. Lze v daném kontextu obdobně poukázat na rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. 7. 2009,

sp. zn. 1 Co 192/2008, dle kterého vadně provedené umělé přerušení těhotenství bude zpravidla natolik závažným zásahem do osobnostních práv ženy, že v úvahu přichází vedle morální satisfakce právě i relutární náhrada nemajetkové újmy.

28. Stanovení formy nebo výše přiměřeného zadostiučinění je především úkolem soudu prvního stupně, přezkum úvah tohoto soudu úkolem soudu odvolacího a přípustnost dovolání nemůže založit pouhý nesouhlas s formou nebo výší usuzovaného zadostiučinění s výjimkou zcela zjevné nepřiměřenosti (viz z mnoha např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 7. 2016, sp. zn. 30 Cdo 665/2016, či ze dne 30. 5. 2018, sp. zn. 30 Cdo 2322/2017).
29. Není přiléhavý odvolací argument žalované, že v otázce přiznané výše náhrady za nemajetkovou újmu je rozsudek soudu prvního stupně nepřezkoumatelný, přičemž argument, že celé odůvodnění této výše má pouhé dvě věty, je dokonce nepravdivý. Soud prvního stupně se totiž kritériím rozhodným dle § 13 odst. 3 obč. zák., tedy závažnosti vzniklé imateriální újmy i okolnostem, za kterých došlo k neoprávněnému zásahu, věnoval poměrně pečlivě především v odst. 55 až 59 odůvodnění svého rozsudku. Je oproti tomu přiléhavý odvolací argument žalobkyně, že v tomto rámci při posuzování přiměřenosti výše náhrady nemajetkové újmy nezohlednil soud prvního stupně žalobkyní tvrzené skutečnosti, týkající se nemožnosti brát se o vlastní štěstí především tím, že bude svobodně rozhodovat o počtu členů své rodiny, a omezil se v zásadě na skutečnosti týkající se psychického stavu a zdraví žalobkyně. Nutno zde totiž rozlišovat, co je hlavní a co doprovodné, přičemž neoprávněná orientace soukromého a rodinného života žalobkyně zcela jiným směrem, než pro který se rozhodla a pro který zákrok podstoupila, je nepochybně následkem z hlediska intenzity i délky trvání závažnějším, než „pouhá“ přechodná újma na psychickém zdraví žalobkyně bez trvalých následků. Ostatně, jak již uvedeno v odst. 9 rozsudku odvolacího soudu, ohledně náhrady újmy na psychickém zdraví žalobkyně v podobě bolestného za přechodnou duševní poruchu došlo v průběhu odvolacího řízení k částečnému zpětvzetí žaloby.
30. Odvolací soud proto pro účely stanovení výše peněžitého zadostiučinění z hlediska závažnosti žalobkyni vzniklé imateriální újmy jako kritéria rozhodného dle § 13 odst. 3 obč. zák. oproti soudu prvního stupně mnohem více akcentuje právě onen osudový dopad neoprávněného zásahu žalované do celého života žalobkyně, spočívající v tom, že v rozporu s účelem provedeného zákroku byl další soukromý a rodinný život žalobkyně neoprávněně směřován jiným směrem, než který si sama přála a plánovala. Otázky plánování rodičovství jsou z hlediska soukromého života ženy jedny z nejzávažnějších otázek vůbec, přičemž žalobkyně měla velmi zásadní důvod, proč nemít další dítě, vzhledem ke zvýšenému riziku autismu v rodině, což ani žalovaná nezpochybňovala. Žalobkyně současně musela nutně a důvodně trpět obavami o zdraví a osud dítěte, jehož početí se snažila podstoupeným zákrokem logicky vyvarovat, nadto za situace, kdy u syna Adama byl autismus diagnostikován až v 15 letech věku. Z hlediska kritéria okolností, za nichž k porušení práva došlo, jako druhého kritéria rozhodného dle § 13 odst. 3 obč. zák. nutno zohlednit, že k neoprávněnému zásahu žalované došlo za velmi zavrženíhodných okolností, neboť žalovaná zákrok provedla v rozporu s veřejnoprávní regulací (odst. 25), zneužila kontrolu nad zdravotnickou dokumentací a účelově k tíži žalobkyně maskovala skutečný stav věci (odst. 13). V souvislosti s neoprávněným zásahem se dopustila celé řady pochybení, pro které lze její postup hodnotit jako *non lege artis* v úzkém i širokém smyslu (odst. 26) Problém s řádným vedením a uchováváním zdravotnické dokumentace jako klíčového důkazního prostředku v medicínskoprávních sporech nadto není u žalované bohužel ojedinělý (viz již zmíněný nálezy Ústavního soudu ze dne 9. 5. 2018, sp. zn. IV. ÚS 14/17). Je proto dán prostor také pro uplatnění preventivně-sankčního účelu satisfakce, a přiznaná satisfakce tudíž musí být patřičně důrazná rovněž z tohoto hlediska (k tomu z mnoha srov. např. nálezy Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/09, či ze dne 22. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 2844/14). Nutno odvolacím soudem akcentovat, že aplikace preventivně-sankční funkce satisfakcí se v judikatuře Ústavního i Nejvyššího

soudu netýká jen oblasti bulváru, jak bývá občas z neznalosti věci nesprávně uváděno, neboť již nálezy Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1586/09 měl dle užitých formulací obecný přesah a v logické návaznosti na tom byla tato funkce dovozena např. právě i v oblasti medicínskoprávních sporů (viz např. nálezy Ústavního soudu ze dne 22. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 2844/14, ohledně usmrcení osoby blízké v nemocnici; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2012, sp. zn. 30 Cdo 4842/2010, ohledně protiprávního odstranění vaječníků; či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. 30 Cdo 2428/2010, ohledně záměny novorozenců). Je sice zřejmé, že preventivně - sankční funkci zadostiučinění nelze uplatňovat u každého zásahu do osobnostních práv, je však nicméně nezbytné posoudit vhodnost jejího použití v konkrétním případě (viz rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2012, sp. zn. 30 Cdo 1231/2011, či ze dne 19. 6. 2013, sp. zn. 30 Cdo 3352/2012). V nyní posuzovaném případě je, jak již výše podrobně zdůvodněno, prostor pro stanovení patřičně důrazné a preventivně-sankčně působící satisfakce neoddiskutovatelně dán.

31. Se zřetelem na závažnost žalobkyni vzniklé újmy, okolnosti, za kterých k porušení práva ze strany žalované došlo, i vzhledem k potřebě preventivně-sankčního působení vůči žalované patřičně důrazné satisfakce proto odvolací soud na základě volné úvahy (§ 13 odst. 3 obč. zák., § 136 ve spojení s § 211 o.s.ř.) dospěl k závěru, že soudem prvního stupně stanovená satisfakce je ještě nedostatečná, a přistoupil proto k jejímu navýšení na celkovou částku 600 000 Kč, lépe vystihující rozhodná kritéria i účel satisfakce. Stanovení této výše satisfakce přitom nebrání ani skutečnost, že daná částka je ve výsledku vyšší, než byly paušální jednorázové náhrady při usmrcení osoby blízké dle § 444 odst. 3 obč. zák. Jednak totiž platí, že tyto paušální náhrady byly poskytovány až tzv. druhotným (sekundárním) obětím zásahu, přičemž žalobkyně je obětí prvotní (nejde u ní o tzv. reflexní újmu druhotné oběti), a dále platí, že obdobné komparace jsou dle Nejvyššího soudu nežádoucí, resp. přiznávané částky u jiných typů nemajetkové újmy mohou být vyšší (k tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 11. 2010, sp. zn. 30 Cdo 2301/2009, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. 30 Cdo 2428/2010). Ostatně při usmrcení osoby blízké byly v režimu obč. zák. při jisté mimořádnosti případu přiznávány cestou ochrany osobnosti celkové náhrady výrazně vyšší, neboť judikatura vrchních soudů se vyprofilovala do té podoby, že náhrady v takových situacích oscilují v částkách okolo jednoho milionu Kč pro jednotlivé pozůstalé a jde o přiměřená plnění (srov. rozsudky Vrchního soudu v Olomouci sp. zn. 1 Co 366/2012 či sp. zn. 1 Co 157/2012, pro stále nedostatečnou výši nadto zrušeno již zmiňovaným nálezy Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2844/14; dále i sp. zn. 1 Co 42/2016).
32. Odvolací soud tudíž rozhodnutí soudu prvního stupně ve vyhovujícím I. a II. výroku jako věcně správné potvrdil (§ 219 o.s.ř.). V zamítavém III. výroku pak rozhodnutí zčásti změnil přiznáním další částky 100 000 Kč (§ 220 odst. 1 o.s.ř.), zčásti potvrdil zamítnutí zbytku nepřiměřeně vysoké satisfakce za zásah do práva na ochranu osobnosti (§ 219 o.s.ř.) a zčásti rozsudek zrušil a řízení pro zpětvzetí zastavil ohledně náhrady škody na zdraví (§ 222a odst. 1 o.s.ř., viz i odst. 9 rozsudku odvolacího soudu).

K náhradě nákladů řízení a přechodu poplatkových povinností

33. Protože došlo k částečné změně rozhodnutí soudu prvního stupně, odvolací soud rozhodl také o náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně dle § 224 odst. 2 o.s.ř.
34. Odvolací soud o nákladech řízení ve vztahu mezi účastníky řízení rozhodl dle § 224 odst. 1 ve spojení s § 142 odst. 3 o.s.ř. (neboť rozhodnutí o výši plnění záviselo na úvaze soudu) tak, že žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni k rukám jejího advokáta (§ 149 odst. 1 o.s.ř.) na náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů částku 64 824,21 Kč, sestávající z:
 - odměny právního zástupce určené dle vyhlášky č. 177/1996 Sb. (dále jen „AT“), v částce 37 200 Kč, kdy za tarifní hodnotu je dle § 9 odst. 4 AT považována částka 50 000 Kč a sazba za jeden úkon právní služby činí dle § 7 bodu 5 AT částku 3 100 Kč, tj. za 15 úkonů právní služby á 3 100 Kč (převzetí a příprava zastoupení, předžalobní výzva ze dne 21. 6. 2013,

žaloba ze dne 10. 3. 2015, účast na jednání soudu dne 16. 3. 2016 nepřesahující dvě hodiny, vyjádření ve věci samé na výzvu soudu ze dne 6. 4. 2016, účast na jednání soudu dne 4. 5. 2016 přesahující 4 hodiny, vyjádření ke znaleckému posudku ze dne 13. 3. 2017, účast na jednání soudu dne 15. 3. 2017 nepřesahující dvě hodiny, účast na jednání soudu dne 24. 1. 2018 nepřesahující dvě hodiny, účast na jednání soudu dne 7. 2. 2018 nepřesahující dvě hodiny, odvolání ze dne 3. 4. 2018, vyjádření k odvolání žalované ze dne 14. 5. 2018, účast na jednání odvolacího soudu dne 17. 10. 2018 nepřesahující dvě hodiny),

- 15 režijních paušálů á 300 Kč dle § 13 odst. 3 AT, tedy 4 500 Kč,
- náhrady hotových výdajů spočívající v cestovním zástupce žalobkyně na jednání konané ve dnech 16. 3. 2016 a 4. 5. 2016 (§ 13 odst. 4 AT ve spojení s § 157 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce) určené dle vyhl. č. 385/2015 Sb., tj. 112 km (dvakrát cesta Brno, tř. Kpt. Jaroše 28 – Blansko, Hybešova 5 a zpět), při náhradě za 1 km jízdy á 3,80 Kč, průměrné spotřebě 6,4 l na 100 km a ceně za 1 l motorové nafty 29,50 Kč, tj. 637,05 Kč,
- náhrady hotových výdajů spočívající v cestovním zástupce žalobkyně na jednání konané dne 15. 3. 2017 (§ 13 odst. 4 AT ve spojení s § 157 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce) určené dle vyhl. č. 440/2016 Sb., tj. 56 km (cesta Brno, tř. Kpt. Jaroše 28 – Blansko, Hybešova 5 a zpět), při náhradě za 1 km jízdy á 3,90 Kč, udávané spotřebě 6,5/4,4/5,1 l na 100 km a ceně za 1 l 95 oktanového benzínu 29,50 Kč, tj. 306,50 Kč,
- náhrady hotových výdajů spočívající v cestovním zástupce žalobkyně na jednání konané ve dnech 24. 1. 2018 a 7. 2. 2018 (§ 13 odst. 4 AT ve spojení s § 157 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce) určené dle vyhl. č. 463/2017 Sb., tj. 112 km (dvakrát cesta Brno, tř. Kpt. Jaroše 28 – Blansko, Hybešova 5 a zpět), při náhradě za 1 km jízdy á 4 Kč, při udávané spotřebě 6,5/4,4/5,1 l na 100 km a ceně za 1 l 95 oktanového benzínu 30,50 Kč, tj. 630,18 Kč,
- náhrady za čas zmeškaný zástupcem žalobkyně cestou k soudnímu jednání a zpět v částce 1 000 Kč, tj. 10 půlhodin po 100 Kč (dle § 14 odst. 3 AT),
- náhrady za daň z přidané hodnoty v částce 11 250,48 Kč, neboť zástupce žalobkyně je plátcem DPH.

35. Odvolací soud nepřiznal žalobkyni náhradu nákladů řízení za vyjádření ze dne 22. 10. 2015, neboť se v daném případě nejedná o vyjádření ve věci samé, ale pouze o souhlas s poskytnutím zdravotnické dokumentace. Tento úkon má tedy čistě procesní charakter a lze jej srovnat například s vyjádřením k místní příslušnosti soudu, když ani takové vyjádření se nepovažuje za úkon právní služby podřaditelný pod ust. § 11 AT. Odvolací soud dále nepřiznal žalobkyni náhradu nákladů řízení za vyjádření ze dne 28. 3. 2017, neboť v daném podání jsou pouze zopakovány otázky na znalkyni tak, jak již byly formulovány ve vyjádření ze dne 6. 4. 2016. Takto duplicitní vyjádření je tedy dle názoru odvolacího soudu neúčelným úkonem. Odvolací soud nepřiznal žalobkyni náhradu nákladů řízení za písemně vyhotovenou závěrečnou řeč ze dne 5. 2. 2018, neboť tato mohla být (a byla) přednesena na jednání konaném dne 7. 2. 2018. Na tomto jednání pak došlo pouze ke čtení závěrečných řečí a vyhlášení rozsudku. Za situace, kdy byl na posledním jednání dán stranám prostor k přednesu závěrečné řeči, se jeví jako neúčelné přiznávat žalobkyni dva úkony právní služby za tentýž úkon – tedy za vypracování písemné verze závěrečné řeči a účast na jednání, na kterém byla tato řeč přečtena, a následně byl vydán rozsudek.

36. Odvolací soud se ztotožnil s výrokem o náhradě nákladů státu učiněným soudem prvního stupně, neboť dle ust. § 148 odst. 1 o.s.ř. má stát podle výsledků řízení proti účastníkům právo na náhradu nákladů řízení, které platil, pokud u nich nejsou předpoklady pro osvobození od soudních poplatků. Soud prvního stupně uhradil znalcům částky 17 200 Kč, 4 603 Kč, 8 621 Kč a 10 700 Kč, celkem tedy náklady řízení vynaložené státem činí 41 124 Kč.

37. O přechodu poplatkových povinností za žalobu a za odvolání žalobkyně, která byla osvobozena od soudních poplatků, na žalovanou rozhodl odvolací soud dle ust. § 2 odst. 3 zák. č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. Žalobkyně byla se svou žalobou výsledně úspěšná co do 600 000 Kč. Odvolací soud zde ohledně výše poplatkové povinnosti z žaloby žalobkyně, přecházející na žalovanou, postupoval dle položky 3 písm. b) Sazebníku poplatků, ve znění účinném do 30. 4. 2015 (tedy i v době podání předmětné žaloby). Za návrh na zahájení řízení s návrhem na náhradu nemajetkové újmy v penězích v částce vyšší než 200 000 Kč činí soudní poplatek 1 %, tedy v konkrétním případě částku 6 000 Kč. Ve svém odvolání byla žalobkyně úspěšná co do 100 000 Kč. Odvolací soud zde ohledně výše poplatkové povinnosti z odvolání žalobkyně, přecházející na žalovanou, postupoval dle položky 22 bodu 2 ve spojení s položkou 3 písm. a) Sazebníku poplatků, ve znění účinném do 30. 9. 2018 (tedy v době podání odvolání). Za návrh na zahájení řízení s návrhem na náhradu nemajetkové újmy v penězích v částce do 200 000 Kč je soudní poplatek stanoven ve výši 2 000 Kč. Odvolací soud proto v VII. výroku rozsudku závázal žalovanou k zaplacení soudních poplatků za žalobu a odvolání žalobkyně v celkové výši 8 000 Kč.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí **je** dovolání přípustné za předpokladu, že dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak. Dovolání se podává k Nejvyššímu soudu České republiky prostřednictvím soudu, který rozhodoval ve věci v prvním stupni, ve lhůtě do dvou měsíců od doručení rozhodnutí odvolacího soudu.

Nesplní-li povinná uložené povinnosti dobrovolně, lze se domáhat výkonu (exekuce) rozhodnutí.

Brno 17. října 2018

JUDr. Kateřina Čuhelová, Ph.D., v. r.
předsedkyně senátu